

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра правоохоронної діяльності**

Онищук І. І.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОПОРЯДКУ

**Методичні вказівки для підготовки до
семінарських (практичних) занять здобувачів
денної форми навчання**

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»
Спеціальність 262 Правоохоронна діяльність
Галузь знань 26 Цивільна безпека**

м. Івано-Франківськ – 2025

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності (протокол №5 від 21 січня 2025 року)

Рецензенти:

Медицький Ігор Богданович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Сворак Степан Дмитрович, доктор юридичних наук, доктор історичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Онищук І. І. Методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять здобувачів денної форми навчання за освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» з навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 72 с.

Методичні вказівки розроблені на основі Навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти (кваліфікація: бакалавр права) з галузі знань 26 Цивільна безпека спеціальності 262 Правоохоронна діяльність Освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність», затвердженої Вченою радою Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника 31 серпня 2024 року і призначені для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Подано загальні й методичні вказівки для підготовки до практичних занять, питання й практичні завдання, перелік рекомендованої літератури.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти, науковців і викладачів.

© Онищук І. І., 2025

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025

ВСТУП

«Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є дисципліною, яка сприяє підготовці фахівців у сфері правоохоронної діяльності. Здобувачі вищої освіти отримують теоретичні знання й практичні навички в сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Навчальна дисципліна спрямована на формування ерудованої, різнобічно розвиненої особистості, здатної використовувати весь спектр набутих компетентностей для досягнення успіху в конкурентному середовищі. Компетенції, набуті в процесі вивчення дисципліни, підвищують конкурентоспроможність молодих спеціалістів на ринку праці.

Забезпечення та підтримання публічної безпеки та порядку – одне з головних завдань держави, яка використовує для його реалізації комплекс різноманітних засобів, в тому числі й міжнародно-правових.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Модуль I. Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Модуль II. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є опанування певним інструментарієм науки міжнародного права, вивчення його сутності та особливостей, системи, основних принципів та джерел, суб'єктів, співвідношення з внутрішньодержавним правом, а також вивчення процесів формування і розвитку міжнародно-правових відносин у галузі правоохоронної діяльності. Важливим є підготовка юриста із широким колом знань основ теорії і практики у галузі міжнародної правоохоронної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» має тісний її взаємозв'язок з іншими навчальними дисциплінами: «Міжнародне право», «Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності», «Право Європейського Союзу», «Адміністративна діяльність ОВС»,

«Судові та правоохоронні органи України», «Кримінальне право», «Кримінальний процес» та ін.

2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є формування у здобувачів вищої освіти знань, вмінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України (наказ МВС України № 301 від 24 березня 2006 р.) та завданням, які ставляться перед поліцією на конкретному етапі розвитку українського суспільства. У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися з основами міжнародної правоохоронної діяльності, зрозуміти роль і значення міжнародно-правових термінів, навчитися самостійно користуватись міжнародно-правовими актами та вміло застосовувати їх у власній правовій практиці. Результатом вивчення дисципліни має стати формування у здобувачів вищої освіти як працівників Національної поліції знань, вмінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України.

В результаті вивчення навчальної дисципліни очікується, що здобувачі здобудуть:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та тендерних проблем

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

Спеціальні (професійні, предметні) компетентності (СК):

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій

СК2. Здатність здійснювати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК6. Здатність у межах своєї компетенції забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особи та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів

СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, у тому числі під час масових правопорушень, запобігати та протидіяти домашньому насильству

СК8. Здатність ефективно застосовувати сучасну техніку та інформаційні технології, використовувати технічні засоби, спеціалізовані інформаційно-пошукові системи, бази та банки даних, а також відповідне програмне забезпечення для захисту прав і свобод людини, власності, суспільних відносин від протиправних посягань

СК9. Здатність надавати правоохоронні послуги

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень

СК11. Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності

СК12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності

СК13. Здатність застосовувати криміналістичну техніку, оперативно-технічні засоби, у тому числі при проведенні оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу

СК15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави

СК12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу

СК15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави.

ЗМІСТ

Програма навчальної дисципліни

Загальні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять

Методичні вказівки для здобувачів денної форми навчання

Змістовий модуль I. Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 2. Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини.

Тема 3. Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку.

Тема 4. Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження чи покарання: універсальні та регіональні стандарти.

Тема 5. Універсальні та регіональні стандарти щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

Змістовий модуль II. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 6. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю.

Тема 7. Інститут екстрадиції: поняття, механізм, умови та обмеження.

Тема 8. Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН.

Тема 9. Інтерпол як центр міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Тема 10. Європол як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Тема 11. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку ОБСЄ.

Тема 12. Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I.

Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Поняття міжнародного співробітництва у правоохоронній сфері. Форми міжнародного співробітництва. Історичні передумови виникнення міжнародного співробітництва у світі. Основні принципи міжнародного співробітництва. Загальні принципи міжнародного співробітництва – принцип незастосування сили або погрози силою; мирного вирішення міжнародних спорів; невтручання у внутрішні справи інших держав; рівноправності і самовизначення держав; суверенної рівності держав; добросовісного виконання зобов'язань у міжнародному праві; захисту прав людини; недоторканості кордонів; територіальної цілісності. Укладення угод про співпрацю. Обмін інформацією оперативного характеру.

Тема № 2: Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини.

Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності держав. Поняття прав людини. Еволюція та покоління прав людини. Класифікація основних прав людини. Перші документи, які закріплюють права та свободи людини і громадянина. Біль про права людини. Передумови створення ООН. Статут ООН як міжнародний стандарт закріплення основних принципів міжнародного співробітництва. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р.; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.; Підсумковий документ Віденської зустрічі представників держав-учасниць Нарadi по безпеці і співробітництву в Європі, прийнятий у 1989 р.; Паризька хартія для нової Європи 1990 р.; Документи Конференції по людському виміру Нарadi по безпеці і співробітництву в Європі 1990 р. і 1991 р.; Європейська конвенція про захист прав людини й основних свобод 1950 р. Міжнародні механізми забезпечення і захисту прав людини. Верховний комісар ООН з прав людини. Рада з прав людини. Європейський суд з прав людини. Імплементация міжнародно-правових норм про права людини в національне законодавство. Міжнародні акти про права людини і законодавство України.

Тема №3: Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку.

Загальна характеристика міжнародних документів, що закріплюють спеціальні стандарти в галузі прав людини, які поширюються на діяльність

органів правопорядку і, зокрема, органів внутрішніх справ: Мінімальні стандартні правила поведіння із в'язнями, прийняті Першим Конгресом ООН по запобіганню злочинності й поведженню з правопорушниками 1955 р.; Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН у 1979 р.; Конвенція проти катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння або покарання 1984 р.; Зведення принципів захисту всіх осіб, що підлягають затриманню або ув'язненню в будь-якій формі, прийняте Генеральною Асамблеєю ООН у 1989 р.; Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї службовими особами по підтримці правопорядку, прийняті Восьмим Конгресом ООН по попередженню злочинності й поведженню з правопорушниками 1990 р.; Стандартні мінімальні правила ООН у відношенні заходів, не пов'язаних з ув'язненням, прийняті Восьмим Конгресом ООН по попередженню злочинності й поведженню з правопорушниками 1990 р. Імплементация спеціальних стандартів в законодавство України. Характеристика, окремих стандартів в галузі прав людини, що мають безпосереднє відношення до діяльності органів правопорядку.

Тема № 4: Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижє гідність поведіння чи покарання: універсальні та регіональні стандарти.

Характеристика положень міжнародних актів про право на гідність та заборону катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння або покарання : Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Європейська конвенція про захист прав людини й основних свобод, Конвенція проти катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння або покарання 1984 р. Їх імплементация в національне законодавство. Зміст права на особисту недоторканність. Загальні положення: катування та інше жорстокі, нелюдські або принижуючі гідність види поведіння і покарання: питання ступеня поведінки. Неприпустимість катувань як засобу одержання доказів на стадії досудового розслідування.

Тема №5: Універсальні та регіональні стандарти щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

Поняття права на свободу і особисту недоторканність. Межа між свободою і несвободою, примусове утримання. Історичний екскурс у проблему. Загальна Декларація прав людини (статті 3, 9). Поняття арешту і затримання. Зміст терміна «позбавлення волі». Поняття довільного арешту, незаконного арешту і затримання. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права (стаття 9), Стаття 5 Європейської конвенції прав людини. Припустимі випадки позбавлення волі в порядку кримінального судочинства: а) законне утримання особи під вартою на підставі визнання

його винним компетентним судом; b) законний арешт або затримання особи за невиконання законного рішення суду або з метою забезпечення виконання будь-якого зобов'язання, передбаченого законом; c) законний арешт або затримання особи, здійснене для того щоб вона стала перед компетентним судовим органом за обґрунтованою підозрою у вчиненні правопорушення або у випадку, коли є підстави думати, що необхідно запобігти вчиненню нею правопорушення або перешкодити їй зникнути після його здійснення; затримання неповнолітньої особи на підставі законної постанови для виховного нагляду або його законне затримання, здійснене для того, щоб вона стало перед компетентним органом; законне затримання осіб з метою запобігання поширення інфекційних захворювань, а також душевнохворих, алкоголіків, наркоманів або бродяг; f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її незаконного в'їзду в країну або особи, проти якої вживають заходи для його висилки або видачі. Процесуальні заходи захисту, що стосуються попередньо затриманих індивідів. Право бути обізнаним про причини арешту і будь-які пред'явлені обвинувачення. Тлумачення «негайно». Негайне доставляння затриманого (арештованого) до судді або іншій посадовій особі. Право на судовий розгляд протягом розумного строку або на звільнення до суду. Тлумачення «... або...». Поняття «розумного строку». Початок і закінчення строку (позиції Комісії й Суду). Обґрунтованість тривалості строку: складність справи, ведення справи владою, поведінка затриманого (арештованого).

Змістовий модуль II.

Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема № 6: Міжнародне співробітництво держав у боротьбі із злочинністю.

Поняття, мета, завдання, принципи, основні напрямки (сумісне визначення кола загально небезпечних діянь, що потребують спільних зусиль щодо їх припинення; взаємний обмін інформацією про вчинені злочини та злочинців; надання допомоги в розшуку злочинців які перебувають на території держави та видача їх зацікавленим суб'єктам міжнародного права; спільне вивчення питань злочинності і методів боротьби з нею; виконання окремих доручень із кримінально-процесуальних питань; укладання міжнародних договорів про боротьбу з окремими видами міжнародних злочинних діянь; участь держав у міжнародних організаціях, що спеціалізуються в боротьбі зі злочинністю). та форми (координація дій по боротьбі зі злочинністю (обмін інформацією); підписання договорів про боротьбу з міжнародними злочинами і злочинами міжнародного характеру; правова допомога по кримінальних справах; проведення оперативно-розшукових заходів; проведення слідчих дій; профілактика злочинів;

спільні заходи щодо припинення злочинних дій і притягнення винних до відповідальності) міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Правові основи співробітництва в боротьбі з окремими видами злочинів. Міжнародні злочини; злочини міжнародного характеру. Поняття транснаціональних злочинів. Види т/н злочинів. Міжнародний механізм протидії т/н злочинам. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року. Організована злочинність як фактор виникнення транснаціональної злочинності. Національне законодавство, яке регулює питання боротьби з організованою злочинністю.

Тема № 7: Інститут екстрадиції: поняття, механізм, умови та обмеження.

Міжнародно-правове регулювання видачі злочинців Договори України з іншими країнами щодо правової допомоги в кримінальних справах. Міжнародні стандарти поведіння з правопорушниками. Інститут видачі злочинців (екстрадиції). Поняття екстрадиції. Підстави екстрадиції. Екстрадиційна процедура. Порядок передачі екстрадиційних запитів. Діяльність НЦБ Інтерполу (Укрбюро) в галузі екстрадиції.

Типовий договір про видачу, його характеристика. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р., Додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1975 р. і Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1978 р., їх характеристика. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах держав-членів Співдружності Незалежних Держав 1993 р., її характеристика.

Тема № 8: Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН.

Роль ООН в організації співробітництва держав. Органи ООН у сфері міжнародного співробітництва в галузі правоохоронної діяльності. Універсальні органи. Регіональні органи. Рада безпеки ООН. Програма ООН в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя. Спеціалізовані установи ООН у вирішенні питань міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Структура та кадровий склад поліції ООН, особливості. Загальні принципи діяльності поліції ООН. Структурні елементи Поліції ООН. Основні форми діяльності по підтриманню міжнародного миру і безпеки. Роль жінок-поліцейських в діяльності Поліції ООН.

Тема № 9: Інтерпол як центр міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Створення Інтерполу. Принципи діяльності Інтерполу, підстави для відмови у розслідуванні. Компетенція та структура Інтерполу. Напрями

діяльності Інтерполу. Програма регіональних офіцерів зв'язку з проблем наркообігу. Роль міжнародних конференцій, що проводяться в рамках Інтерполу. Інформаційна база Інтерполу – порядок формування та користування. Порядок направлення запитів, повідомлень і відповідей по лінії Інтерполу, організація їх обробки і виконання. Взаємодія Інтерполу з міжнародними організаціями і державами, що не є членами організації. Україна у складі Міжнародної організації кримінальної поліції. Українське бюро Інтерполу, структура та підпорядкування. Картки Інтерполу, їх значення. Створення Національного центрального бюро Інтерполу в Україні. Правові і організаційні основи взаємодії НЦБ України з Інтерполом та іншими міжнародними міжурядовими організаціями. Компетенція та завдання НЦБ. Діяльність регіональних НЦБ. Порядок взаємодії органів правопорядку України та інших держав з центральним та регіональними підрозділами НЦБ Інтерполу в Україні. Зміст Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерпол в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів.

Тема № 10: Європол як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Етапи створення Європолу. Європол як регіональна міжнародна правоохоронна організація. Міжнародна правова допомога в рамках взаємодії з Європейським поліцейським відомством (Європол). Співробітництво України з Європолом, угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне стратегічне співробітництво 2017 р. Роль і місце Європолу у справі міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку. Міжнародне співробітництво Європолу з Інтерполом та іншими міжнародними організаціями.

Тема № 11: Міжнародно-правові та організаційні основи правоохоронної діяльності ОБСЄ.

Нормативно-правова основа діяльності Організації з безпеки та співробітництва в Європі. Передумови створення ОБСЄ. Основні напрями діяльності ОБСЄ. Головні інститути ОБСЄ. Секретаріат ОБСЄ. Діяльність ОБСЄ у правоохоронній сфері. Торгівля людьми як один з основних напрямів діяльності ОБСЄ. Гендерна рівність в діяльності ОБСЄ. Співробітництво України з ОБСЄ у правоохоронній сфері. Координатор проектів ОБСЄ в Україні. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні.

Тема № 12: Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Регіональний рівень міжнародного співробітництва. Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку, членство в Раді Європи. Компетенція Ради Європи, сприяння регіональному міжнародному співробітництву у правоохоронній сфері.

Взаємодія між державами в галузі попередження, боротьби зі злочинністю, притягнення до відповідальності правопорушників. Спільні проекти України та Ради Європи у правоохоронній сфері.

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Практичні заняття слугують здобувачам вищої освіти з метою якнайкраще засвоїти матеріал навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Практичні заняття відбуватимуться у формі обговорення найбільш спірних і проблемних питань, а також шляхом виконання завдань практичного характеру (наприклад, аналізу норм права). Для успішної підготовки до цих занять рекомендовано:

1) мати зошит з конспектами лекцій. У ньому потрібно виконати завдання, які й обговорюватимуться на практичних заняттях;

2) виписувати в зошити основні терміни – і наукові, і зафіксовані в чинних та у тих, що втратили чинність, нормативно-правових актах; аналізувати ці поняття;

3) використовувати рекомендовану літературу, а також інші джерела, не наведені в списку рекомендованих до вивчення;

4) самостійно визначити спірні для юридичної науки і практики ознаки понять, сформульовані вченими або ті, які містяться в чинних нормативно-правових актах, виявляти прогалини та колізії в правовому регулюванні;

5) фіксувати питання, що викликають труднощі.

У процесі практичних занять рекомендовано: аналізувати відповіді інших здобувачів вищої освіти, вказувати на спірні моменти в їхньому виступі; відстоювати власну думку з конкретного питання; доповнювати виступи колег з обговорення певної проблеми. На семінарське заняття може бути підготовлено наукове повідомлення, тематика яких дається у методичних вказівках, але не обмежує у виборі інших обговорюваних тем повідомлень.

Готуючись до практичних занять, здобувачам вищої освіти потрібно вивчити бібліотечні фонди для виявлення нових джерел наукового характеру у сфері основ забезпечення публічної безпеки та правопорядку, відстежувати опублікування нормативно-правових актів, щоб здійснювати високоякісний аналіз на предмет використання міжнародно-правових засобів забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Змістовий модуль I.

Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку (2 год.)

Приступаючи до опрацювання питань, слід відмітити, що жодна держава світу незалежно від рівня її розвитку не має імунітету проти злочинності. Величезні ресурси злочинців і злочинних угруповань роблять боротьбу органів правопорядку з цим негативним явищем нерівномірною.

У межах теми потрібно розкрити сутність основних (загальних) принципів (суверенна рівність держав; невтручання у внутрішні справи; повага прав людини і основних свобод; сумлінне виконання міжнародних зобов'язань) і спеціальних (галузевих) принципів (невідворотність покарання, гуманність, ефективність, швидке реагування), з'ясувати їхню роль у здійсненні міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку, а також вказати на міжнародно-правові документи, в яких вони закріплюються.

В першу чергу, потрібно розмежувати два механізми регулювання міжнародного співробітництва держав у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку: договірно-правовий (або конвенційний) і організаційний (інституційний), в рамках міжнародних організацій.

Питання до обговорення:

1. Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку: поняття, ознаки та класифікація.
2. Міжнародне співробітництво та міжнародно-правова допомога у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку: порівняльно-правова характеристика.
3. Форми міжнародного співробітництва та міжнародно-правової допомоги у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.
4. Україна як учасник міжнародного співробітництва з питань забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Термінологічне завдання: *міжнародне співробітництво, спільність інтересів, міжнародний договір, міжнародно-правова допомога, форми міжнародно-правової допомоги, незастосування сили або погрози силою; мирне вирішення міжнародних спорів; невтручання у внутрішні справи інших держав; рівноправність та самовизначення народів; суверенна рівність держав; добросовісне виконання зобов'язань в міжнародному праві; повага прав людини; недоторканність кордонів; територіальна цілісність, невидача громадян та політичних емігрантів; принцип невідворотності покарання, принцип гуманності; принцип захисту прав своїх громадян за кордоном.*

Контрольні запитання:

1. Які форми міжнародно-правової допомоги, передбачені у змісті багатьох багатосторонніх міжнародних договорів та розвинуті у численних двосторонніх міждержавних угодах?

2. Які ознаки властиві сучасному міжнародному співробітництву у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?

3. На які види можна поділити міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?

4. Яка відмінність між поняттями: «міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку» та «міжнародно-правова допомога (взаємодопомога)»?

5. Які органи державної влади долучаються до здійснення міжнародного співробітництва України у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Яке визначення найбільш точно характеризує міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?

- a) Сукупність внутрішніх законодавчих ініціатив держав
- b) Спільна діяльність держав та міжнародних організацій у протидії загрозам безпеці
- c) Впровадження кримінальних санкцій на міжнародному рівні
- d) Виключно діяльність Інтерполу

2. Який із наведених принципів є основним у міжнародному співробітництві з питань безпеки?

- a) Суверенітет держав
- b) Політичний нейтралітет
- c) Домінування однієї держави
- d) Економічна вигода

3. Яка з організацій не займається міжнародним співробітництвом у сфері правопорядку?

- a) Інтерпол
- b) Європол
- c) ООН
- d) ЮНЕСКО

4. Який документ регулює діяльність Інтерполу?

- a) Статут ООН
- b) Конституція Інтерполу
- c) Європейська конвенція з прав людини
- d) Угода про взаємну правову допомогу

5. Який основний механізм застосовується в межах Інтерполу для координації органів правопорядку?

- a) Видача міжнародних ордерів на арешт
- b) Виконання рішень Міжнародного кримінального суду
- c) Обмін інформацією та координація розслідувань
- d) Санкції проти порушників

6. До здійснення міжнародного співробітництва України у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку не долучається:

- a) Верховна Рада України;
- b) Верховний суд;
- c) Президент України;
- d) Кабінет Міністрів України;

e) Міністерство закордонних справ України (зокрема, дипломатичні представництва за кордоном).

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які з наведених принципів є основоположними у міжнародному співробітництві щодо забезпечення безпеки? (Оберіть три варіанти)

- a) Законність
- b) Дотримання прав людини

- c) Політична заангажованість
- d) Взаємна допомога
- e) Ігнорування суверенітету

2. Які міжнародні організації здійснюють координацію у сфері забезпечення безпеки та правопорядку? (Оберіть дві)

- a) Інтерпол
- b) Червоний Хрест
- c) Європол
- d) ВООЗ

3. Які форми міжнародного співробітництва застосовуються у сфері правопорядку? (Оберіть три варіанти)

- a) Спільні слідчі групи
- b) Поліцейські операції
- c) Дипломатичні перемовини щодо торгівлі
- d) Обмін оперативною інформацією

Методичне завдання:

Завдання 1:

Сформуйте таблицю із порівняльним аналізом принципів міжнародного співробітництва та спеціальних принципів міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності.

Завдання 2:

Ви є юридичним консультантом у відділі міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ України. Ваша задача — підготувати звіт про основні принципи міжнародного співробітництва в сфері правоохоронної діяльності, зокрема розглянути загальні та спеціальні принципи, які регулюють взаємодію між державами в боротьбі зі злочинністю. Звіт має включати оцінку їхнього впливу на законодавство України та національні органи правопорядку

Теоретична частина:

➤ Охарактеризуйте загальні принципи міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності, зокрема:

- Принцип взаємної правової допомоги;
- Принцип суверенітету держав;
- Принцип недопущення двоїстих стандартів у боротьбі зі злочинністю;
- Принцип ефективного обміну інформацією.

➤ Окремо виділіть спеціальні принципи, які регулюють міжнародне співробітництво у боротьбі зі специфічними видами злочинності, наприклад:

- Принцип спеціалізації правоохоронних органів (наприклад, Інтерпол, Європол);

- Принцип екстрадиції та трансферу злочинців;

- Принцип гармонізації національних законодавств для боротьби з тероризмом, організованою злочинністю, кіберзлочинністю.

➤ Проаналізуйте, як ці принципи сприяють посиленню ефективності міжнародного співробітництва в боротьбі з міжнародною злочинністю.

Практична частина:

➤ Оцініть, яким чином ці принципи відображені в законодавстві України та діючих угодах про співпрацю, зокрема:

- Закон України «Про міжнародне співробітництво у сфері кримінального правосуддя»;

- Закон України «Про екстрадицію»;

- Закон України «Про боротьбу з тероризмом»;

- Міжнародні угоди про співпрацю в сфері кримінального правосуддя, які Україна підписала, зокрема у рамках Європейського Союзу, ОБСЄ, Інтерполу.

➤ Розгляньте конкретні приклади реалізації принципів міжнародного співробітництва в Україні у рамках боротьби з організованою злочинністю, тероризмом, корупцією, кіберзлочинністю.

Завдання для обговорення:

✓ Які юридичні та практичні проблеми можуть виникнути при застосуванні принципів міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності в Україні? Як їх можна подолати?

✓ Оцініть, чи достатньо ефективно Україна реалізує принципи міжнародного співробітництва у боротьбі з транснаціональними злочинами (наприклад, торгівля людьми, наркотики, кіберзлочинність)?

✓ Яким чином Україна може удосконалити законодавство та механізми співпраці для забезпечення більш ефективної боротьби з міжнародною злочинністю, зокрема в контексті нових глобальних викликів, таких як кіберзлочинність?

Мета завдання: Це завдання спрямоване на розвиток вміння аналізувати принципи міжнародного співробітництва у сфері

правоохоронної діяльності та їх вплив на національну правову систему України. Завдання дозволяє глибше зрозуміти взаємодію між державами в боротьбі зі злочинністю та виявляти ключові юридичні проблеми, що виникають в цьому контексті.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.
2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.
4. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю з використанням можливостей Інтерполу та Європолу: наук.-метод. рек. / уклад.: Д.В. Галкін, Т.М. Малиновська, І.О. Святокум. Харків: Вид-во ХНУВС, 2016. 38 с.

Допоміжна:

1. Бараннік Р.В. Співробітництво та допомога у кримінальних справах: співвідношення понять. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2010. № 1. С. 224-232.
2. Боняк В.О. Правова природа міжнародних стандартів правоохоронної діяльності. *Актуальні проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин у сучасних умовах*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ : МВС України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. Справ, 2007. С. 75-78.
3. Войціховський А.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. *Право і безпека*. 2010. Вип. № 3 (35). С. 10-15.
4. Гаврилюк В.І. Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України в напрямку протидії торгівлі людьми. Київ : Цифра, 2007. 171 с.

5. Ємець О.М. Правові аспекти міжнародного співробітництва правоохоронних органів. *Правничий часопис Донецького університету*. 2013. № 2. С. 142-148.

6. Зозуля Є.В. Поняття, зміст та напрямки розвитку міжнародного співробітництва правоохоронних органів України. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2010. № 1. С.173-179.

7. Леженіна О.І. Міжнародна правоохоронна діяльність: поняття, цілі, завдання, принципи, функції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 21. Ч. 1. С.164-170.

8. Обушенко О.М. Правові засади міжнародного співробітництва у кримінальній процесуальній та оперативно-розшуковій діяльності в сучасних умовах. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 11. С. 128-136.

9. Черноус Ю.М. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у боротьбі зі злочинами міжнародного характеру. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2011. № 4. С.49-52.

10. Юхно О.О. Окремі аспекти співпраці органів внутрішніх справ України з правоохоронними органами зарубіжних країн щодо запобігання, припинення й розкриття злочинів. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3 (54). С.132-140.

Тема 2. Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини (2 год.)

Під час вивчення теми необхідно визначити передумови виникнення прав людини, шлях їх розвитку, надати визначення поняття прав людини як міри можливої поведінки особи. Необхідно відмітити періоди та передумови появи поколінь прав людини (негативні, позитивні, колективні), взаємозв'язок їх формування із розвитком суспільних відносин, вплив подій у державах, перехід від однієї форми правління до іншої. Акцентувати на формуванні четвертого покоління прав у сучасний період.

Необхідно виокремити основні ознаки прав людини залежно від їх сутності, об'єктів регулювання, співвідношенню примусу держави та прав і свобод людини, громадянина тощо. Навести перелік універсальних міжнародно-правових документів з прав людини, при цьому окремої уваги заслуговує Міжнародний білль про права людини (Міжнародна хартія прав людини). Крім того, при вивченні даного

питання теми необхідно визначити, які існують види регіональних систем міжнародного захисту прав людини та розкрити їх зміст.

При цьому більше детально слід зупинитися на європейській регіональній системі захисту прав людини. Особлива увага має бути приділена Європейській конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.), як основи європейської регіональної системи захисту прав людини.

Питання до обговорення:

1. Права людини як загальнолюдська цінність: поняття, генеза. Покоління прав людини.
2. Зміст та юридичне закріплення міжнародних стандартів в галузі прав людини.
3. Рішення Європейського суду з прав людини як складова міжнародних стандартів.
4. Проблеми та перспективи адаптації національного законодавства у сфері прав людини до міжнародних стандартів.

Термінологічне завдання: *міжнародні стандарти у сфері прав людини; еволюція прав людини; покоління прав людини; класифікація основних прав людини; імплементація міжнародно-правових норм про права людини в національне законодавство; міжнародні акти про права людини; Європейський суд з прав людини; судовий прецедент; конвергенція національного та європейського права; тлумачення міжнародних договорів у галузі прав людини; європейські стандарти прав людини.*

Контрольні запитання:

1. Чому права людини визнано загальнолюдською цінністю?
2. Чому Міжнародна хартія прав людини вважається основою сучасної системи прав і свобод людини?
3. Чи можна брати до уваги Рішення Європейського суду з прав людини з метою оцінювання діяльності національних органів правопорядку?
4. Які ви знаєте особисті права і свободи людини і громадянина в Україні та в міжнародних договорах?
5. Які були історичні передумови появи та етапи розвитку прав людини?

6. Яким чином міжнародні стандарти прав людини відображені у законодавстві України?

7. У чому полягає американська система міжнародного захисту прав людини?

8. Які вам відомі міжнародні механізми захисту прав людини?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Первинним елементом системи міжнародного права є:

- a) міжнародний договір
- b) міжнародно-правовий звичай
- c) міжнародно-правова норма
- d) міжнародно-правовий принцип

2. Який документ є основоположним у сфері міжнародного захисту прав людини?

- a) Європейська конвенція з прав людини
- b) Загальна декларація прав людини
- c) Хартія ООН
- d) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права

3. Яка міжнародна організація відіграє ключову роль у захисті прав людини в Європі?

- a) ООН
- b) ОБСЄ
- c) Рада Європи
- d) НАТО

4. Який орган ООН здійснює контроль за дотриманням прав людини?

- a) Генеральна Асамблея
- b) Рада Безпеки
- c) Рада ООН з прав людини
- d) Міжнародний валютний фонд

5. Який принцип є основним у міжнародному праві прав людини?

- a) Пріоритет національних законів над міжнародними нормами
- b) Невтручання у внутрішні справи держав
- c) Універсальність і невід'ємність прав людини
- d) Обмеження прав людини виключно економічними факторами

6. Який міжнародний документ забороняє тортури та жорстоке поводження?

- a) Конвенція проти катувань
- b) Женевські конвенції
- c) Статут ООН
- d) Конвенція ООН про права дитини

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які з наведених документів є ключовими у сфері міжнародного захисту прав людини? (Оберіть три)

- a) Загальна декларація прав людини
- b) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права
- c) Конвенція про права осіб з інвалідністю
- d) Декларація ООН про корпоративну соціальну відповідальність

2. Які права людини належать до першого покоління прав?

(Оберіть дві)

- a) Свобода слова
- b) Право на освіту
- c) Право на справедливий суд
- d) Право на соціальне забезпечення

3. Які механізми міжнародного захисту прав людини існують?

(Оберіть три)

- a) Європейський суд з прав людини
- b) Комітет ООН з прав людини
- c) Міжнародний кримінальний суд
- d) Світова організація торгівлі

4. Які права вважаються абсолютними, тобто не можуть бути обмежені за жодних обставин? (Оберіть дві)

- a) Право на життя
- b) Заборона катувань
- c) Свобода мирних зібрань
- d) Свобода пересування

Методичне завдання:

Завдання 1.

Сформуйте порівняльну таблицю із відображенням міжнародних стандартів прав людини у законодавстві України.

Завдання 2.

Ви працюєте в юридичному відділі Міністерства закордонних справ України. Вашим завданням є підготовка звіту щодо основних міжнародних стандартів у галузі прав людини та їхнього впливу на національне законодавство України. Зокрема, вам необхідно дослідити, як міжнародні документи, що визначають права людини, взаємодіють з українським правом і як Україна інтегрує ці стандарти в свої внутрішні нормативно-правові акти.

Теоретична частина:

- Охарактеризуйте основні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що були закріплені в таких міжнародних документах:
 - Європейська конвенція з прав людини та її протоколи;
 - Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (МПГПП);
 - Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (МПЕСКП);
 - Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження і покарання;
 - Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.
- Поясніть основні принципи, закріплені в цих документах, і їх значення для забезпечення прав людини на міжнародному рівні.

Практична частина:

- Проаналізуйте, як ці міжнародні стандарти відображені в Конституції України та інших нормативно-правових актах України, зокрема:
 - Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»;
 - Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»;
 - Закон України «Про доступ до публічної інформації»;
 - Закон України «Про захист персональних даних».
- Оцініть, наскільки національне законодавство України відповідає вимогам міжнародних стандартів прав людини, зокрема щодо прав на свободу, справедливий суд, рівність перед законом, захист від катувань, права на освіту і працю тощо.

Завдання для обговорення:

- Які труднощі можуть виникнути при імплементації міжнародних стандартів прав людини в національне законодавство

України? Розгляньте можливі юридичні колізії, зокрема ті, що виникають через відмінності між міжнародними стандартами і національними нормами.

➤ Як Україна може вдосконалити своє законодавство для повнішого дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини? Розгляньте, які зміни в правових актах або в політиці держави можуть бути необхідними для кращого захисту прав людини.

➤ Які механізми забезпечення прав людини необхідно впровадити для ефективної імплементації міжнародних стандартів в Україні?

Мета завдання: Це завдання має на меті розвинути вміння аналізувати міжнародні стандарти в галузі прав людини та оцінити, як ці стандарти відображаються у законодавстві України. Завдання сприяє розвитку навичок виявлення юридичних проблем, пов'язаних з інтеграцією міжнародного права в національну правову систему.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.

2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 лист. 1950 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

4. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведження і покарання 1984 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085.

5. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 груд. 1948 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 груд. 1966 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

Допоміжна:

1. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов’язок держави. Право України. 2011. № 7. С. 169-175.

2. Заворотченко Т. М. Поняття, сутність і природа політичних прав і свобод людини й громадянина в Україні. Часопис Київського університету права. 2012. № 4. С. 355-359.

3. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.

4. Орлова О.О. Катування, нелюдське та таке поведження, що принижує людську гідність: розмежування понять. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 3. С. 62-68.

5. Права людини і професійні стандарти для військовослужбовців в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 2002. 364 с.

6. Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 2002. 293 с.

7. Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 1999. 342 с.

8. Радченко О.І. Нормативне забезпечення процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Право і суспільство. 2011. № 2. С. 73-78.

9. Радченко О.І. Дифузія міжнародного права як елемент механізму європейської інтеграції України. Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції: збірник статей та тез наукових повідомлень за матеріалами II Харківського міжнародного юридичного форуму (м. Харків, 28 верес. 2018 р.) / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук, Фонд Конрада Аденауера ; редкол.: Ю. Г. Барабаш, Т. М. Анакіна, Д. В. Аббакумова. Харків : Вид-во «Право», 2018. С. 107-112.

10. Серьогін В.О. Право на недоторканість приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці : монографія. Харків: Видавництво «ФІНН», 2010. 608 с.

11. Француз-Яковець Т.А. Принципи конституційно-правового статусу особи та специфіка їх системної взаємодії. Бюлетень міністерства юстиції України. 2004. № 7. С. 118-129.

Тема 3. Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку (2 год.)

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття спеціалізованих загальносвітових стандартів стосовно позбавлення волі викладені в Мінімальних стандартних правилах поведження із ув'язненими. Також доцільно розглянути Кодекс поведження посадових осіб з підтримки правопорядку (1979 р.), а також прийняті ООН у розвиток цього документа керівні принципи для ефективного здійснення Кодексу (1989 р.).

Проаналізуйте такі акти, як Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання, а також Факультативний протокол до конвенції, який створив механізм візитів за моделлю ЄКПЗК, Звід принципів захисту всіх осіб, затриманих чи ув'язнених у будь-якій формі був затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1988 року, Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, прийняті восьмим Конгресом ООН з попередження злочинності та поведження з порушниками (м. Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 р.).

Питання до обговорення:

1. Поняття міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності, їх види, зміст та співвідношення з національним законодавством.

2. Право на життя. Заборона позаконних, свавільних і сумарних страт.

3. Захист індивіда від будь-якого свавільного позбавлення життя державою.

4. Дотримання прав людини під час застосування сили та вогнепальної зброї працівниками поліції. Поняття «абсолютно необхідного» застосування сили, суворо сумірної досягненню цілей.

5. Міжнародно-правове регулювання захисту осіб від насильницьких зникнень.

6. Право на правову допомогу та судовий захист.

Термінологічне завдання: *спеціальні стандарти в галузі прав людини; Мінімальні стандартні правила поведіння із в'язнями; Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку; право на життя; заборона позазаконних, свавільних і сумарних страт; зникнення; захист індивіда від будь-якого свавільного позбавлення життя; порушення права на життя; право на правову допомогу та судовий захист; презумпція невинуватості.*

Контрольні запитання:

1. Як визначається питання про початок і закінчення життя?
 2. Які ви знаєте положення міжнародно-правових актів про право на життя?
 3. Коли і ким було прийнято Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку?
 4. Що таке Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку?
 5. З якою метою були сформовані Стандартні мінімальні правила ООН у відношенні заходів, не пов'язаних з ув'язненням?
 5. Які права осіб, засуджених до страти згідно з Резолюцією 1984/50 Економічної і Соціальної Ради ООН?
 6. Чи є правомірним застосування сили, що приводить до позбавлення життя для здійснення законного арешту або запобігання втечі особи, затриманої на законних підставах?
 8. Яка система винятків із загальної заборони позбавлення життя?
 9. Яке визначення «насильницького зникнення в міжнародному праві»?
- Які зобов'язання держав відповідно до Міжнародної конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень 2006 року?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Предметом скарги, що може бути подана до Європейського суду з прав людини, є:

- a) порушення одного з прав, передбачених Загальною декларацією з прав людини 1948 р.
- b) порушення норм Статуту ООН
- c) порушення будь-якого права людини, гарантованого міжнародними договорами
- d) порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. і протоколами до цієї Конвенції

2. Який міжнародний документ регулює використання сили та вогнепальної зброї правоохоронними органами?

- a) Конвенція ООН проти катувань
- b) Основні принципи ООН щодо застосування сили та вогнепальної зброї працівниками органів правопорядку
- c) Європейська конвенція з прав людини
- d) Кодекс поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку

3. Яке з наведених прав є абсолютним і не може бути обмежене органами правопорядку за жодних обставин?

- a) Заборона катувань
- b) Право на свободу зібрань
- c) Право на приватне життя
- d) Право на пересування

4. Яка міжнародна організація розробляє стандарти щодо захисту прав людини в діяльності органів правопорядку?

- a) НАТО
- b) Рада Європи
- c) Світовий банк
- d) СОТ

4. Який міжнародний документ містить етичні стандарти поведінки працівників органів правопорядку?

- a) Загальна декларація прав людини
- b) Кодекс поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку
- c) Женевські конвенції
- d) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права

5. У яких випадках міжнародне право дозволяє обмеження прав людини правоохоронними органами?

- a) У разі надзвичайного або воєнного стану, якщо це передбачено міжнародним правом
- b) Якщо цього вимагає політична ситуація
- c) Якщо це суперечить національним інтересам
- d) Якщо поліція вважає це необхідним

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які міжнародні документи встановлюють стандарти прав людини для органів правопорядку? (Оберіть три)

- a) Конвенція ООН проти катувань
- b) Європейська конвенція з прав людини
- c) Основні принципи ООН щодо застосування сили та вогнепальної зброї
- d) Декларація прав дитини

2. Які з наведених дій є порушенням міжнародних стандартів у діяльності органів правопорядку? (Оберіть дві)

- a) Катування підозрюваних осіб
- b) Застосування сили без необхідності та пропорційності
- c) Дотримання принципу презумпції невинуватості
- d) Надання доступу до адвоката після затримання

3. Які принципи мають дотримуватися органи правопорядку відповідно до міжнародних стандартів? (Оберіть три)

- a) Пропорційність у застосуванні сили
- b) Заборона катувань та нелюдського поводження
- c) Дотримання прав людини навіть у надзвичайних ситуаціях
- d) Повне ігнорування міжнародного права, якщо це суперечить національному законодавству

Методичне завдання:

У справі **McCann проти Великобританії** (від 27.09.1995 р. // серія А, номер 324 // 21 EHRR 97 Application No. 18984/91). Європейський суд з прав людини розглядав питання щодо порушення прав людини, зокрема права на життя, гарантованого статтею 2 Європейської конвенції з прав людини, у випадку застосування сили з боку правоохоронців. Зокрема, справа стосувалася операції з нейтралізації терористів, під час якої було застосовано смертельну силу, в результаті чого загинули троє осіб, хоча пізніше з'ясувалося, що вони не мали наміру здійснити терористичний акт.

Завдання: Проаналізуйте рішення ЄСПЛ у справі **McCann проти Великобританії** з огляду на:

1. Чи було порушення статті 2 Конвенції, що гарантує право на життя?
2. Які обставини дозволяють державі застосовувати летальну силу при затриманні підозрюваних у тероризмі?
3. Як суд оцінив дії органів влади Великобританії в контексті необхідності та пропорційності використання сили?
4. Які висновки зробив ЄСПЛ щодо проведення розслідування інциденту?

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.

2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

3. Декларація про захист усіх осіб від насильницьких зникнень 1992 р. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_225.

4. Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1050 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) // <http://zakon1.rada.gov.ua>.

5. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.

7. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки і покарання 1984 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085.

8. Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. 2000 г. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789.

9. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі

людьми: прийм. Кабінетом міністрів Ради Європи 16.05.2005 року // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_858.

10. Конституція України // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

12. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

13. Міжнародні організації: навч. посіб. / О.С. Кучик, І.Р. Суховолець, А.Б. Стельмах та ін. Київ, 2007. 749 с.

14. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні. Київ, 2007. 440 с.

15. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

16. Статут Організації Об'єднаних націй року № 220 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

Допоміжна:

1. Ахтирська Н.М. Європейські стандарти щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 138-143.

2. Бабін Б.В. Національна специфіка реалізації міжнародних програм організації безпеки та співробітництва в Європі у сфері правоохоронної діяльності. *Наше право*. 2008. № 2. С. 99-102.

3. Войціховський А.В. Тенденції створення регіональних міжнародних правоохоронних організацій у сучасних умовах. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2014. Вип. 28. Том 3. С. 166-170.

4. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронними органами держав Європи та США : навч. посібник / А.В. Савченко, В.В. Матвійчук, Д.Й. Никифорчук, В.М. Співак. Київ : КНТ, 2005. 88 с.

5. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.

6. Оржель О. Ю. Європейське врядування як чинник згуртування Європейського Союзу: теоретико-методологічні засади : монографія. Київ : НАДУ, 2012. 236 с.

Змістовий модуль II.

Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 6. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю (2 год.)

Під час вивчення теми необхідно відмітити, що вихід злочинності за межі конкретних держав, породжує транснаціональну злочинність, що ставить її на більш високу ступінь у порівнянні з національною злочинністю. Необхідно ознайомитися з положеннями Конвенції проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року стосовно напрямів міжнародного співробітництва у боротьбі із транснаціональною злочинністю.

Доцільно розкрити передумови формування міжнародно-правового механізму протидії транснаціональній злочинності і функціонування його в сучасних умовах. Вивчення теми передбачає також розкриття сутності транснаціональних злочинів, які вчиняються саме організованими групами, їх особливу суспільну небезпечність порівняно з іншими суб'єктами транснаціональних злочинів.

Слід розглянути низку національних законів (Кримінальний кодекс України, ЗУ Про основи національної безпеки України 2015 року.). Доцільно ознайомитися з низкою міжнародних договорів, до яких приєдналася Україна, наприклад, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року, рішення та рекомендації Конгресів ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя, положення Неапольської політичної декларації і Глобального плану дій проти організованої транснаціональної злочинності.

Питання до обговорення:

1. Поняття транснаціональних злочинів, їх види.

2. Основні напрями міжнародного співробітництва у боротьбі із транснаціональною злочинністю.

3. Міжнародно-правовий механізм протидії транснаціональній злочинності.

4. Організовані злочинні групи як основний суб'єкт скоєння транснаціональних злочинів.

5. Національне законодавство та міжнародні договори, які регулюють питання попередження, розкриття та боротьби з транснаціональними злочинами.

Термінологічне завдання: *транснаціональна злочинність; транснаціональні злочини; сучасні транснаціональні злочинні організації; тероризм; торгівля людьми; незаконний обіг наркотиків; контрабанда; економічне шпигунство; крадіжка інтелектуальної власності; фальшивомонетництво; незаконний обіг зброї; торгівля ядерними матеріалами; міжнародно-правовий механізм протидії транснаціональній злочинності.*

Контрольні запитання:

1. Які передумови формування міжнародно-правового механізму протидії транснаціональній злочинності і його функціонування на сучасному етапі?

2. Які вам відомі міжнародні правоохоронні організації серед складових елементів міжнародно-правового механізму з протидії транснаціональній злочинності?

3. Яка сутність транснаціональних злочинів, які вчиняються саме організованими групами?

4. Чим обумовлена глобалізація організованої злочинності?

5. Яка роль ООН у боротьбі із транснаціональною злочинністю?

6. Які завдання виконує Інтерпол як центр міжнародного співробітництва держав у боротьбі із транснаціональними злочинами?

7. Чи є транснаціональна злочинність міжнародною загрозою?

8. З чого складається міжнародно-правовий механізм протидії транснаціональній злочинності?

9. Який міжнародно-правовий акт є основою міжнародного співробітництва у протидії транснаціональній злочинності?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Згідно з Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності "організована злочинна група" – це ...

а) група, яка не була випадково утворена для негайного вчинення злочину і в якій не обов'язково формально визначені ролі її членів, обговорений безперервний характер членства або створена розвинута структура

б) будь-яке правопорушення, в результаті якого були отримані доходи, щодо яких можуть бути вчинені діяння, зазначені у статті 6 цієї Конвенції, що утворюють склад злочину

в) тимчасова заборона передачі, перетворення, відчуження або пересування майна, або тимчасовий вступ у володіння таким майном, або тимчасове здійснення контролю над ним за постановою суду або іншого компетентного органу

г) структурно оформлена група в складі трьох або більше осіб, що існує протягом визначеного періоду часу і діє узгоджено з метою здійснення одного або декількох серйозних злочинів або злочинів, визнаних такими відповідно до цієї Конвенції

д) організація, створена суверенними державами будь-якого регіону, якій її держави-члени передали повноваження з питань, регульованих цією Конвенцією

2. Яка міжнародна організація координує співпрацю держав у боротьбі зі злочинністю на глобальному рівні?

а) Європол

б) Інтерпол

в) НАТО

г) МВФ

3. Який міжнародний документ регулює екстрадицію злочинців між державами?

а) Конвенція ООН проти корупції

б) Європейська конвенція про видачу правопорушників

в) Загальна декларація прав людини

г) Римський статут

4. Яка форма міжнародного співробітництва передбачає спільне розслідування злочинів кількома державами?

- a) Поліцейська операція
- b) Спільна слідча група
- c) Дипломатична місія
- d) Санкції ООН

5. Який міжнародний орган займається розслідуванням воєнних злочинів та злочинів проти людяності?

- a) Інтерпол
- b) Європейський суд з прав людини
- c) Міжнародний кримінальний суд
- d) Рада Європи

6. Яка міжнародна конвенція спрямована на боротьбу з організованою транснаціональною злочинністю?

- a) Конвенція ООН проти катувань
- b) Палермська конвенція
- c) Гаазька конвенція
- d) Женевські конвенції

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які основні принципи лежать в основі міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю? (Оберіть три)

- a) Суверенітет держав
- b) Взаємодопомога органів правопорядку
- c) Дотримання прав людини
- d) Невтручання у злочинну діяльність інших держав

2. Які з наведених міжнародних організацій відіграють ключову роль у боротьбі зі злочинністю? (Оберіть дві)

- a) ООН
- b) Європол
- c) ЮНЕСКО
- d) МВФ

3. Які з наведених заходів застосовуються в рамках міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю? (Оберіть три)

- a) Обмін оперативною інформацією
- b) Санкції проти держав
- c) Спільні поліцейські операції

d) Правова допомога у кримінальних справах

4. Які злочини найчастіше потребують міжнародної співпраці для ефективного розслідування? (Оберіть дві)

a) Корупція у місцевих органах влади

b) Торгівля людьми

c) Фінансові махінації в міжнародних банках

d) Побутові злочини

Методичне завдання:

Проаналізуйте статтю 5 «Криміналізація участі в організованій злочинній групі» Конвенції проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року.

Уявіть, що ви є консультантом правового департаменту уряду країни, яка підписала і ратифікувала Конвенцію проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року (Палермоська конвенція). Країна має намір внести зміни до свого кримінального законодавства для виконання положень цієї конвенції, зокрема статті 5, що передбачає криміналізацію участі в організованій злочинній групі.

Завдання:

1. Оцініть, що саме має на увазі поняття «участь в організованій злочинній групі» згідно з статтею 5 Конвенції, і як це має бути відображено в національному законодавстві.
2. Розробіть пропозиції щодо конкретних положень, які мають бути внесені до національного кримінального кодексу для ефективної криміналізації участі в організованих злочинних групах, відповідно до вимог Конвенції.
3. Оцініть потенційні юридичні та практичні проблеми, які можуть виникнути при впровадженні цієї статті в національне законодавство. Які можливі суперечності з національними правовими нормами, і як їх можна вирішити?
4. Проаналізуйте важливість забезпечення відповідальності не лише для осіб, які безпосередньо здійснюють злочинні дії, але й для тих, хто бере участь в організації або підтримці діяльності злочинних груп.

Мета завдання: Зрозуміти вимоги статті 5 Палермоської конвенції щодо криміналізації участі в організованих злочинних групах та розвинути навички розробки правових норм, що відповідають міжнародним стандартам у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.
2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3341-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.
4. Міжнародне право: словник-довідник / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Харків : Юрайт. 2014. 404 с.
5. Тимченко Л.Д. Международное право : учебник. Харьков : Консум. Университет внутренних дел, 1999. 528 с.
6. Холмс П. Найкращі зразки міжнародної практики боротьби з торгівлею людьми : метод. рекомендації для співробітників правоохорон. органів України з питань виявлення, розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. Київ : Міжнар. орг. з міграції, 2003. 210 с.

Допоміжна:

1. Боняк В.О. Міжнародне співробітництво у боротьбі з транснаціональними злочинними групами. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2001. № 2. С. 192-197.
2. Гаврилюк В.І. Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України в напрямку протидії торгівлі людьми. Київ : Цифра, 2007. 171 с.
3. Голіна В., Колодяжний М. Світова злочинність: сучасні тенденції та стратегії протидії. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 2. С. 92-100.
4. Зозуля Є.В. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів України в боротьбі зі злочинністю. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2008 № 3-4. С.173-179.
5. Карпенко Є.М. Запобігання незаконному обігу наркотичних засобів міжнародними правоохоронними організаціями (на матеріалах Інтерполу та Європолу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2011. 20 с.

6. Момотенко Т.Д. Організована злочинність у сучасному світі: характеристика та тенденції розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 1 (т. 3). С. 57-61.

7. Шостко О.Ю. Аналіз ефективності діяльності системи кримінальної юстиції у сфері протидії організованій злочинності в окремих європейських країнах. *Проблеми законності*. 2009. Вип. 101. С. 176-186.

8. Шостко О.Ю. Стан сучасної організованої злочинності. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 136-146.

Тема 7. Інститут екстрадиції: поняття, механізм, умови та обмеження (2 год.)

Розкриваючи тему, насамперед потрібно відмітити, що одним із важливих моментів у процесі міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності є інститут видачі (екстрадиції).

Видача злочинців належить до тих інститутів міжнародного права, що перебувають на межі міжнародного і внутрішньодержавного права. Інститут видачі злочинців містить у собі як міжнародно-правові норми, так і норми національного кримінального і кримінально-процесуального права.

Потрібно проаналізувати міжнародно-правові документи, що регламентують процедуру видачі злочинців (екстрадиції). Для більш повної відповіді потрібно ознайомитися з положеннями Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року, Додатковим протоколом до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1975 р. і Другим додатковий протоколом до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1978 р., в яких визначені правопорушення, що служать підставою для видачі, розглядаються питання видачі у зв'язку з військовими правопорушеннями, що не є правопорушеннями згідно звичайного кримінального права, фіскальні правопорушення і порядок видачі власних громадян.

Потрібно зауважити, що в деяких державах екстрадиція здійснюється без будь-якого міжнародного договору. В інших державах екстрадиція навіть заборонена відповідно до положень внутрішнього законодавства і конституції.

Питання до обговорення:

1. Поняття видачі злочинців (екстрадиції), її сутність.
2. Міжнародно-правова основа інституту видачі (екстрадиції).

3. Екстрадиційна процедура.

Термінологічне завдання: *екстрадиція, злочинець, порядок видачі осіб, спрощений порядок, гарантії прав та свобод осіб, відповідальність за міжнародні злочини, міжнародна співпраця у боротьбі зі злочинністю, універсальна юрисдикція, міжнародний кримінальний суд, зобов'язання видавати, боротьба з безкарністю, права людини, міжнародне кримінальне право.*

Контрольні запитання:

1. Які перспективи спрощеної процедури екстрадиції в Україні?
2. Які сучасні тенденції розвитку та застосування екстрадиції?
3. Яка сутність Інституту видачі злочинців (екстрадиції) в сучасному міжнародному праві?
4. Чому видача злочинців (екстрадиція) вважається різновидом надання взаємної правової допомоги?
5. Яка міжнародно-правова регламентація видачі злочинців (екстрадиції)? Який порядок здійснення видачі злочинців (екстрадиційна процедура)?
6. Яка роль Інтерполу у здійсненні видачі злочинців (екстрадиції)?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Згідно з Конвенцією про екстрадицію екстрадиція не здійснюється у випадку, коли:

- а) до арешту обвинуваченої особи закінчились строки давності притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку відповідно до законодавства запитуючої Держави або запитуваної Держави;
- б) обвинувачена особа не відбула своє покарання в країні, де був вчинений злочин;
- в) обвинувачену особу не засуджено або відносно неї не розпочато провадження у запитуваній Державі;
- г) обвинувачена особа повинна постати перед будь-яким надзвичайним трибуналом чи судом запитуючої Держави;
- е) правопорушення не має політичного характеру або пов'язаного з ним.

2. Що таке екстрадиція?

- a) Депортація іноземних громадян
- b) Процес передачі особи з однієї держави в іншу для кримінального переслідування або відбування покарання
- c) Примусове виселення осіб з території держави
- d) Надання політичного притулку

3. Який міжнародний документ регулює питання екстрадиції в Європі?

- a) Загальна декларація прав людини
- b) Європейська конвенція про видачу правопорушників
- c) Римський статут
- d) Конвенція ООН проти катувань

4. Яка умова є обов'язковою для здійснення екстрадиції?

- a) Наявність двостороннього або багатостороннього договору між державами
- b) Відсутність громадянства у розшукуваної особи
- c) Вимога видачі лише від міжнародних організацій
- d) Наявність політичного мотиву

5. Яка з наведених підстав є причиною для відмови у екстрадиції?

- a) Особа визнана винною судом запитуючої держави
- b) Особа є громадянином держави, яка отримала запит
- c) Особа вчинила адміністративне правопорушення
- d) Запит надійшов із сусідньої держави

6. Який принцип екстрадиції означає, що особа може бути переслідувана лише за той злочин, за який її було видано?

- a) Принцип суверенітету
- b) Принцип спеціальності
- c) Принцип взаємності
- d) Принцип територіальності

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які з наведених злочинів зазвичай є підставою для екстрадиції? (Оберіть три)

- a) Вбивство
- b) Корупція
- c) Політична діяльність
- d) Торгівля людьми

2. Які обставини можуть стати підставою для відмови у видачі особи? (Оберіть три)

- a) Особа є громадянином держави, яка отримала запит
- b) Загроза застосування смертної кари в країні, що подала запит
- c) Злочин, за який вимагається видача, вважається політичним
- d) Відсутність дипломатичних відносин між державами

3. Які міжнародні організації сприяють співробітництву держав у питаннях екстрадиції? (Оберіть дві)

- a) Інтерпол
- b) Європол
- c) ЮНЕСКО
- d) МВФ

4. Які механізми можуть використовуватися для екстрадиції? (Оберіть дві)

- a) Двосторонні угоди між державами
- b) Поліцейські спецоперації без узгодження з іншими країнами
- c) Запит через міжнародні організації
- d) Автоматична передача всіх іноземних злочинців

Методичне завдання:

Видачу особи у кримінальних провадженнях щодо злочину міжнародного характеру, реалізують згідно загальних вимог, до інституту кримінального права України.

Письмово проаналізуйте чи інститут екстрадиції погоджується зі статтею 25 Конституції України «Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі».

Уявіть, що ви консультуєте уряд України щодо питання екстрадиції громадянина України, який перебуває під підозрою у скоєнні серйозного злочину в іншій країні. Держави, які мають з Україною угоди про екстрадицію, подали офіційну вимогу щодо видачі цього громадянина для проведення судового розгляду.

Завдання:

1. Оцініть, чи може бути застосована процедура екстрадиції в даному випадку, з огляду на статтю 25 Конституції України, яка передбачає, що «громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі». Які юридичні принципи повинні бути враховані для прийняття рішення?
2. Які можливі винятки з цього правила існують у міжнародному праві (наприклад, у рамках міжнародних угод чи конвенцій), і чи можуть ці винятки впливати на застосування інституту екстрадиції в Україні?

3. Оцініть, які правові механізми можуть бути використані для забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України з екстрадиції, не порушуючи при цьому Конституцію. Як можна збалансувати міжнародні зобов'язання з правами громадянина України, гарантованими Конституцією?
4. Проаналізуйте можливість застосування принципу «non-refoulement» (непередавання особи в країну, де їй загрожує небезпека), якщо особа, яка підлягає екстрадиції, може бути піддана катуванням або іншим порушенням прав людини у країні, яка запитує екстрадицію.

Література:

Основна:

3. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.

4. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

5. Міжнародне право: словник-довідник / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Харків : Юрайт. 2014. 404 с.

6. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

7. Міжнародне публічне право: навч. посіб. / за заг. ред. В.Е. Теліпко. Київ : Центр учб. літ., 2010. 608 с.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Дата оновлення: 14 січня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 4 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 02.11.2021).

10. Bassiouni Ch.M. International extradition and world public order. N.-Y., 1974. P. 4.

Допоміжна:

1. Ахтирська Н.М. Європейські стандарти щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 138-143.
2. Березняк В.С. Історія становлення та розвитку інституту екстрадиції в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2011. № 2. С. 302-309.
3. Макаров М. Нормативне регулювання екстрадиції в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 8. С. 121-124.
4. Макаров М.А. Правові підстави екстрадиції осіб. *Актуальні проблеми правоохоронної діяльності* : матеріали наук.-практ. конф. Київ, 2010 р. С. 16-17.
5. Максимів Л.В. Деякі особливості визначення поняття видачі особи (екстрадиції). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2012. № 2 (2). С. 333-341.
6. Нестеренко С.С. До визначення поняття екстрадиції у міжнародному праві. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. № 2. С. 311-315.
7. Соколова Я. Правовий механізм екстрадиції в Україну. *Юридичний вісник України*. 2015. 28 лютого-6 березня (№ 8). С.13.
8. Сторожик Я.Б. Поняття та загальні умови екстрадиції осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2012. № 4. С. 438-445.
9. Справа «Світлорусов проти України» (Заява № 2929/05) / Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди. Окрема думка від 12 березня 2009 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_484#Text(дата звернення: 02.11.2021).
10. Салах Шейх проти Нідерландів (Salah Sheekh v. the Netherlands) : Рішення Європейського суду з прав людини від 11 січня 2007 року у справі за скаргою № 1948/04. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng> (дата звернення: 02.11.2021).

Тема 8. Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН (2 год.)

Зверніть увагу на те, що питаннями міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності займаються багато міжурядових організацій як універсального, так і регіонального характеру. Однак, найбільш важливе місце в системі міжнародної правоохоронної діяльності займає Організація Об'єднаних Націй.

З'ясуйте якими органами ООН здійснюється попередження злочинності, боротьба з нею тощо. Необхідно розглянути такі її органи, як Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна і Соціальна Рада.

В ООН існує спеціальний механізм розгляду проблем боротьби зі злочинністю. Відповідно до резолюції 46/152 Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1991 року, була проведена корінна реорганізація діяльності ООН у зазначеній сфері і, зокрема, заснована Програма ООН в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя, яка значно зміцнила можливості світової спільноти в протидії злочинності як глобальній небезпеці.

Проаналізуйте загальні принципи діяльності поліції ООН, а саме: створення з метою врегулювання конкретного конфлікту (*ad hoc*), визначення основних параметрів діяльності формування із числа працівників і колишніх працівників органів правопорядку країн-учасниць операцій по підтриманню миру, організація службової діяльності відповідно до вимог міжнародних стандартів тощо. Крім того, необхідно зупинитися на структурних елементах поліції ООН.

Питання до обговорення:

1. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності в рамках головних органів ООН.
2. Програма ООН у галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя.
3. Спеціалізовані установи ООН у вирішенні питань боротьби зі злочинністю.
4. Поліція ООН як провідний суб'єкт правоохоронної діяльності.
5. Загальні принципи діяльності поліції ООН. Структурні елементи Поліції ООН.
6. Основні форми діяльності по підтриманню міжнародного миру і безпеки.
7. Гендерні питання в організації діяльності Поліції ООН.

Термінологічне завдання: *Поліція ООН, миротворчий персонал, місії ООН з підтримання й відновлення міжнародного миру й безпеки, підрозділи Поліції ООН, міжнародні поліцейські формування, Конгреси ООН з попередження злочинності, Міжрегіональний науково-дослідний інститут ООН з питань злочинності та правосуддя (ЮНІКРІ), Комісія ООН з положення жінок (CSW) у сприянні гендерної рівності та розширення можливостей жінок.*

Контрольні запитання:

1. Глобальна інформаційна мережа ООН з питань злочинності і кримінального правосуддя як запорука належного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності.
2. Діяльність Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ) у сфері правоохоронної діяльності.
3. Поняття і класифікація конфліктів, які загрожують міжнародному миру і безпеці.
4. Роль жінок у діяльності Поліції ООН.
5. Роль і місце ООН у координації міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності.
6. Основні напрями діяльності ООН у сфері міжнародної правоохоронної діяльності.
7. Роль Конгресів ООН по попередженню злочинності і поводженню з правопорушниками у розвитку міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності.
8. Діяльність Міжрегіонального науково-дослідного інституту ООН з питань злочинності і правосуддя (ЮНІКРІ).
9. Участь миротворчих сил ООН в операціях по охороні правопорядку.
10. Діяльність Комісії ООН з положення жінок (CSW) у сприянні гендерної рівності та розширення можливостей жінок.
11. Процедура розгортання операцій ООН з підтримання міжнародного миру і безпеки.
12. Операції з підтримання міжнародного миру і безпеки, принципи їх проведення.
13. Міжнародно-правова основа діяльності Поліції ООН.

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Основною функцією Міжрегіонального науково-дослідного інституту ООН з питань злочинності та правосуддя (ЮНІКРІ) є:

а) здійснення міжнародного співробітництва в розв'язанні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру, заохочення й розвиток поваги до прав людини й основних свобод для усіх, незалежно від раси, статі, мови, релігії тощо

б) створення у світі умов стабільності і благополуччя, необхідних для мирних і дружніх відносин між націями, заснованих на повазі принципу рівноправності й самовизначення народів

в) стимулювання, проведення, координація та підтримка досліджень, співпраця із зацікавленими країнами з метою створення надійної бази інформації та знань з соціальних проблем, що стосуються злочинності серед неповнолітніх та злочинності серед дорослих, визначення відповідних стратегій, політики та засобів запобігання цим явищам та боротьбі з ними

г) вірно все наведене вище

2. Який орган ООН має головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки?

а) Генеральна Асамблея

б) Економічна і соціальна рада

в) Рада Безпеки

г) Секретаріат

3. Яке управління ООН займається боротьбою з міжнародною злочинністю?

а) ЮНЕСКО

б) Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC)

в) ЮНІСЕФ

г) ВООЗ

4. Яка міжнародна організація співпрацює з ООН у сфері боротьби з тероризмом та міжнародною злочинністю?

а) Інтерпол

б) Червоний Хрест

в) НАТО

г) ОПЕК

5. Міжнародний кримінальний суд (МКС) розглядає справи про:

- a) Адміністративні порушення
- b) Воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид
- в) Господарські суперечки між країнами
- г) Порушення патентного права

6. Які сили зазвичай виконують поліцейські місії ООН?

- a) Військові підрозділи НАТО
- b) Національні правоохоронні органи держав-членів
- в) Місцеві органи влади
- г) Добровольці

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які заходи ООН здійснює у сфері боротьби з міжнародною злочинністю? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Створення миротворчих місій
- b) Організація Олімпійських ігор
- c) Програми боротьби з торгівлею людьми
- d) Видача міжнародних кредитів

2. Які органи ООН безпосередньо займаються міжнародною правоохоронною діяльністю? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Рада Безпеки ООН
- b) Міжнародний валютний фонд (МВФ)
- c) Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC)
- d) Всесвітня митна організація

3. Які міжнародні злочини входять до компетенції Міжнародного кримінального суду (МКС)? (Оберіть 3 варіанти)

- a) Корупція
- b) Геноцид
- c) Воєнні злочини
- d) Злочини проти людяності

4. Які ключові документи ООН регулюють діяльність у сфері боротьби з міжнародною злочинністю? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності
- b) Статут ООН
- c) Конвенція про права дитини
- d) Конвенція ООН проти корупції

5. Які з наведених міжнародних організацій співпрацюють з ООН у сфері правоохоронної діяльності? (Оберіть 3 варіанти)

- a) Інтерпол
- b) ЮНЕСКО
- c) Європол
- d) Група Світового банку

Методичне завдання:

Завдання 1:

Користуючись Статутом ООН, іншими міжнародно-правовими документами, такими, як: Угода про статус дій (SOMA); Угода про статус військ (SOFA); Конвенція про привілеї та імунітети організації Об'єднаних Націй 1946 р.; Конвенція ООН про безпеку організації Об'єднаних Націй та пов'язаного з нею персоналу 1994 р.; Меморандум про взаєморозуміння між Урядами країн-учасниць; Інформаційний бюлетень Генерального секретаря 1999 року «Про застосування міжнародного гуманітарного права для миротворців ООН» тощо опишіть процедуру розгортання операцій ООН з підтримання міжнародного миру й безпеки, а також принципи їх проведення.

Уявіть, що ви працюєте в Міністерстві юстиції України та отримали завдання щодо аналізу міжнародної правоохоронної діяльності ООН. Вашим завданням є оцінити роль ООН у боротьбі з міжнародною злочинністю, зокрема з організованою злочинністю, тероризмом та незаконним обігом наркотиків.

Завдання 2:

Теоретична частина:

➤ Охарактеризуйте основні напрямки діяльності ООН у сфері міжнародної правоохоронної співпраці. Які органи та установи ООН відповідають за боротьбу з міжнародною злочинністю?

➤ Проаналізуйте роль Управління ООН з наркотиків та злочинності (UNODC) у боротьбі з транснаціональними загрозами. Які конкретні заходи вживаються для протидії організованим злочинним групам?

Практична частина:

➤ Оцініть ефективність діяльності ООН у боротьбі з тероризмом і незаконним обігом наркотиків. Які міжнародні конвенції та угоди, підписані під егідою ООН, мають найбільший вплив на національні правоохоронні органи?

➤ Проаналізуйте конкретний приклад співпраці України з ООН у контексті боротьби з міжнародною злочинністю (наприклад, участь України в міжнародних розслідуваннях, обмін інформацією, співпраця у межах програм ООН).

Завдання для обговорення:

➤ Які проблеми виникають при міжнародному співробітництві в рамках ООН, зокрема в контексті різних підходів до прав людини, суверенітету та національної юрисдикції?

➤ Як можна удосконалити міжнародну правоохоронну співпрацю ООН для досягнення більшої ефективності у боротьбі з міжнародною злочинністю?

Мета завдання: Розвинути розуміння діяльності ООН у сфері міжнародного правоохоронного співробітництва та підвищити здатність оцінювати роль міжнародних організацій у забезпеченні глобальної безпеки та правопорядку.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.

2. Буроменський М.В. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2006. 336 с.

3. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

4. Матвієнко В.М. Україна в міжнародних організаціях. Історія та сучасність: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2014. 287 с.

5. Міжнародні організації: навч. посіб. / О.С. Кучик, І.Р. Суховолець, А.Б. Стельмах та ін. Київ, 2007. 749 с.

6. Міжнародні організації: навч. посібник / В.В. Ковалевський, Ю.Г. Козак, С.Г. Грищенко та ін. Київ, 2003. 288 с.

7. Статут Організації Об'єднаних націй року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

8. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй, 13.02.1946 / Документ ООН // Офіційний портал Верховної Ради України. - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_150#Text

9. Конвенція про охорону персоналу Організації Об'єднаних Націй та зв'язаного з нею персоналу / Документ ООН // Офіційний

портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_025#Text

10. Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях». Відомості Верховної Ради (ВВР). 1999. № 22-23. С. 202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-14#Text>

Допоміжна:

1. Біліченко В. В. Тактика дій поліцейських під час миротворчих заходів та здійснення миротворчих операцій під егідою ООН. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. №3. С.41-45.

2. Білоцький С.Д. Міжнародно-правове регулювання співробітництва регіональних організацій колективної безпеки з ООН (на прикладі миротворчих операцій НАТО в Південно-Східній Європі) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2008. 18 с.

3. Гаврилук В.І. Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України в напрямку протидії торгівлі людьми. Київ : Цифра, 2007. 171 с.

4. Грачова В.В. Роль Ради Безпеки ООН та Генеральної Асамблеї ООН у забезпеченні міжнародно-правового регулювання боротьби з тероризмом. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 359-364.

5. Дрьомін В.М., Зелінська Н.А. Механізми інтернаціоналізації злочинності та сучасні проблеми протидії. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57. С. 23-33.

6. Іваньков О.І. Міжнародні стандарти Організації Об'єднаних Націй щодо поводження із засудженими та ув'язненими. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2012. № 1. С. 100-105.

7. Калиновський О.В. Особливості взаємодії органів внутрішніх справ України та іноземних держав щодо розшуку підозрюваних (обвинувачених). *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 2. С. 18-26.

8. Карпов О.Н. Використання можливостей міжнародних поліцейських організацій у розшуку злочинців: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2011. 20 с.

9. Обушенко О.М. Правові засади міжнародного співробітництва у кримінальній процесуальній та оперативно-розшуковій діяльності в сучасних умовах. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 11. С. 128-136.

Тема 9. Інтерпол як центр міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю (2 год.)

Розкриваючи перше питання, необхідно відмітити, що проблеми злочинності і боротьби з нею мають давню історію, вони завжди були в порядку денному держав у всі періоди їхнього історичного розвитку. Окремі злочини за своїм характером і масштабами завданих збитків державам і окремим особам вимагали рішучої боротьби з ними на міжнародному рівні. Все частіше звучали пропозиції про створення різних міжнародних організацій з протидії цій злочинності. У зв'язку з цим й була створена Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол).

Опрацьовуючи друге питання, потрібно зауважити, що діяльність Інтерполу полягає в забезпеченні найбільш широкого співробітництва між зацікавленими органами кримінальної поліції в рамках діючого національного законодавства країн-учасниць Інтерполу; сприянні у створенні необхідних органів, що будуть ефективними в боротьбі із загальнокримінальною злочинністю.

Розглядаючи третє питання, слід зазначити, що з урахуванням мети і завдань, закріплених у Статуті, Інтерпол встановлює відносини і взаємодіє з іншими міжурядовими (ООН, Європол та ін.) або неурядовими організаціями (Міжнародна поліцейська асоціація, Міжнародна федерація старших офіцерів поліції, Міжнародний союз поліцейських профспілок та ін.).

Питання до обговорення:

1. Інтерпол як міжнародна правоохоронна організація у галузі співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю: передумови створення, напрями діяльності.
2. Основні завдання, структура та функції Інтерполу.
3. Взаємодія Інтерполу з міжнародними організаціями та окремими державами у галузі протидії злочинності.
4. Основні завдання, та функції НЦБ Інтерполу в Україні.
5. Роль НЦБ в системі Інтерполу. Структура НЦБ Інтерполу та регіональні підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні.
6. Порядок взаємодії органів правопорядку по лінії Інтерполу.

Термінологічне завдання: *Генеральна Асамблея Інтерполу, Генеральний секретаріат Інтерполу, Виконавчий комітет Інтерполу; Національні центральні бюро (НЦБ), торгівля людьми організована злочинними співтовариствами, контрабанда наркотиків, злочини у сфері економіки та високих технологій, фальшування й підробка цінних паперів, дитяча порнографія.*

Контрольні запитання:

1. Яка роль та основні завдання Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва в Україні?
2. Які були передумови створення і етапи розвитку Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол)?
3. Чи є ефективною діяльність Інтерполу у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю?
4. Яка роль і місце України в діяльності Інтерполу у справі протидії злочинності?
5. Які наявні організаційно-правові форми діяльності Національного бюро Інтерполу в Україні?
6. Який порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. У якому році був заснований Інтерпол?

- а) 1914
- б) 1923
- в) 1945
- г) 1956

2. Де знаходиться штаб-квартира Інтерполу?

- а) Ліон (Франція)
- б) Гаага (Нідерланди)
- в) Нью-Йорк (США)
- г) Женева (Швейцарія)

3. Основна функція Інтерполу – це:

- a) Розслідування кримінальних справ
- б) Координація міжнародного співробітництва правоохоронних органів

в) Видача міжнародних ордерів на арешт

г) Судове переслідування злочинців

4. Що таке "червоне повідомлення" Інтерполу?

a) Інформація про загрозу терористичного акту

б) Запит про розшук і арешт особи, яка переховується від правосуддя

в) Попередження про кібератаки

г) Сповіднення про незаконний обіг наркотиків

5. Скільки країн є членами Інтерполу?

a) 95

б) 120

в) 195

г) 210

6. Вищим органом Інтерполу є:

a) Генеральна Асамблея;

б) Генеральний секретаріат;

в) Виконавчий комітет;

г) Вища Рада.

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які основні завдання виконує Інтерпол? (Оберіть 2 варіанти)

a) Координація боротьби з міжнародною злочинністю

б) Видача міжнародних санкцій

в) Надання правоохоронним органам доступу до баз даних

г) Прийняття законодавчих рішень у сфері безпеки

2. Які види злочинів входять до компетенції Інтерполу? (Оберіть 3 варіанти)

a) Тероризм

б) Кіберзлочинність

в) Незначні адміністративні порушення

г) Торгівля людьми

3. Які міжнародні документи регламентують діяльність Інтерполу? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Статут Інтерполу
- b) Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності
- c) Європейська конвенція з прав людини
- d) Гаазька конвенція про міжнародний арбітраж

4. Які механізми використовує Інтерпол для боротьби зі злочинністю? (Оберіть 3 варіанти)

- a) Обмін інформацією через міжнародні бази даних
- b) Направлення військових місій до країн-членів
- c) Використання спеціальних повідомлень (червоне, синє, зелене тощо)
- d) Надання експертної допомоги національним правоохоронним органам

5. Які органи входять до структури Інтерполу? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Генеральний секретаріат
- b) Генеральна Асамблея
- c) Міжнародний кримінальний суд
- d) Європейський поліцейський комітет

Методичне завдання:

Уявіть, що ви працюєте в департаменті міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ України. Одне з ваших завдань – провести аналіз застосування Конвенції ООН проти корупції у боротьбі з корупційними злочинами в Україні за участю Інтерполу. Необхідно визначити, як міжнародна організація сприяє виявленню, розслідуванню та покаранню осіб, причетних до корупції в Україні, та які механізми співпраці можуть бути використані для посилення боротьби з цим явищем.

Завдання:

Теоретична частина:

✓ Охарактеризуйте основні положення **Конвенції ООН проти корупції**. Які ключові вимоги та зобов'язання ця Конвенція накладає на країни-учасниці в контексті боротьби з корупцією?

✓ Оцініть роль Інтерполу у виконанні положень Конвенції ООН проти корупції, зокрема в частині міжнародної співпраці, обміну інформацією та забезпечення правопорядку.

✓ Зазначте, які механізми співпраці між Інтерполом та Україною необхідно використовувати для ефективної реалізації заходів, визначених Конвенцією.

Практична частина:

➤ Аналізуйте конкретні випадки співпраці України з Інтерполом у боротьбі з корупцією, зокрема:

– Як Інтерпол може допомогти у виявленні та арешті корупціонерів, які переховуються в інших країнах після скоєння злочину в Україні?

– Які механізми обміну інформацією між Україною та Інтерполом можуть бути використані для збору доказів у міжнародних розслідуваннях по корупційних справах?

– Як Інтерпол може координувати міжнародні операції для викриття корупційних мереж, якщо одна з учасниць є громадянином України?

Завдання для обговорення:

✓ Які юридичні проблеми можуть виникнути при співпраці України з Інтерполом у боротьбі з корупцією, зокрема в контексті захисту прав людини та забезпечення справедливого судочинства?

✓ Які юридичні та політичні перешкоди можуть виникнути в Україні в контексті застосування Конвенції ООН проти корупції та активного співробітництва з Інтерполом?

Мета завдання: Розвинути вміння аналізувати міжнародні документи, зокрема **Конвенцію ООН проти корупції**, та застосовувати їх в рамках співпраці України з Інтерполом у боротьбі з корупцією. Завдання має на меті вивчити правові механізми, які сприяють боротьбі з корупцією в Україні за допомогою міжнародних інструментів і організацій.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.

2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

3. Культенко О.В. Інтерпол. Еволюція структури та діяльності : монографія. Кіровоград : РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка. 2013. 176 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/53036520.pdf>

4. Культенко О.В. Історичні та соціально-правові витоки заснування Інтерполу. Держава і право. Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. 2010. Вип. 47. С. 521-527. URL: <http://surl.li/gpggy>

5. Леган І.М. Інтерпол як центр міжнародного співробітництва держав щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності. Держава та регіони. Серія: Право. 2019. № 4 (66). С. 242-246. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/42.pdf

6. 1923 – How Our History Started. Офіційний веб-сайт Інтерполу. URL: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/INTERPOL-100/1923-how-our-history-started>

7. Панишко Г. Змістова характеристика міжнародної міжурядової організації кримінальної поліції – Інтерпол. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. № 2 (13). 2022. С. 16-28. URL: <http://surl.li/grqgc>

8. Статут міжнародної організації кримінальної поліції - ІНТЕРПОЛ від 13.06.1956 р. Офіційний Вісник України. 2021. № 43. С. 99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text

Допоміжна:

1. Нечипорук М., Ваташук Ю.. Розшук Інтерполом. Як припинити, і як запобігти. Рада адвокатів Київської області: веб-сайт. URL: <http://surl.li/gfvij>

2. Паніотов Є. Правовий статус Національного центрального бюро Інтерполу в структурі Національної поліції України. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 6. С. 191-195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2018_6_35

3. Проневич О.С. Європол: правові та організаційні засади участі у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2002. № 3. С. 179–187.

4. Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2012 р. №532. Офіційний Вісник України. 2012. № 45. С. 148 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532-2012-%D0%BF#Text>

5. Про затвердження Положення про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 22.06.2012 р. № 560.

6. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 968. Офіційний Вісник України. 2017. № 102. С. 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/968-2017-%D0%BF#Text>

7. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова кабінету міністрів України від 28.10.2015 р. № 877. Офіційний вісник України. 2015. № 89. С. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>

8. Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 р. № 1371. Офіційний вісник України. 2002. № 38 С. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF#Text>

Тема 10. Європол як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю (2 год.)

Однією з перших ознак розбудови нової європейської системи внутрішньої безпеки стало заснування регіональної міжурядової правоохоронної організації – Європейського поліцейського офісу (Європолу) з метою покращення діяльності і співробітництва між компетентними органами держав-членів ЄС у галузі протидії найбільш небезпечним видам транснаціональної злочинності.

Перш ніж вказати на основні завдання Європолу, потрібно більш детально розкрити форми взаємодії національних органів правопорядку країн-членів ЄС (обмін поліцейською інформацією, оцінка криміногенної ситуації на континенті, надання технічної підтримки, експертного сприяння національним органам кримінального переслідування).

Потрібно зауважити на тім, що для здійснення повноцінного співробітництва по лінії Європолу кожна країна-член ЄС повинна визначити в якості національного бюро окрему службу, уповноважену від імені національного правоохоронного співтовариства контактувати з центральним представництвом організації в Гаазі.

Особливу увагу потрібно звернути на взаємовідносини Європолу з Інтерполом стосовно здійснення міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності.

Питання до обговорення:

1. Передумови створення і етапи розвитку Європолу як регіональної міжнародної правоохоронної організації.
2. Основні завдання і організаційні форми діяльності Європолу.
3. Центральне бюро як регіональний представник Європолу.
4. Взаємодія Європолу з іншими міжнародними організаціями у сфері правоохоронної діяльності.

Термінологічне завдання: *боротьба з незаконним обігом наркотиків; незаконна імміграція; боротьба з мережею торгівлі людськими органами; незаконний обіг транспортних засобів; кіберзлочинність; відмивання грошей; інтелектуальна власність; шахрайство з ПДВ; відмивання грошей та відстежування активів; мобільні організовані злочинні групи; підробка грошей; тероризм.*

Контрольні запитання:

1. Які злочини підпадають під компетенцію Європолу?
2. Чи Європейський поліцейський офіс (Європол) можна вважати регіональною міжнародною організацією у боротьбі зі злочинністю?
3. Які чинники впливають на ефективність Європолу у боротьбі з підробкою загальноєвропейської валюти «євро»?
4. Яка роль Європолу в протидії нелегальній міграції?
5. Чи можлива взаємодія Європолу з міжнародними правоохоронними організаціями і державами, що не є членами Інтерполу?
6. Як відбувається взаємодія Європолу та Європейського інституту гендерності рівності?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. У якому році був заснований Інтерпол?

- a) 1914
- б) 1923
- в) 1945
- г) 1956

2. Де розташована штаб-квартира Інтерполу?

- a) Нью-Йорк (США)

- б) Ліон (Франція)
- в) Женева (Швейцарія)
- г) Гаага (Нідерланди)

3. Який основний напрям діяльності Інтерполу?

- а) Надання правової допомоги у цивільних справах
- б) Координація міжнародного розшуку злочинців та боротьба з транснаціональною злочинністю
- в) Захист прав людини
- г) Фінансова підтримка правоохоронних органів

4. Яка країна не є членом Інтерполу?

- а) США
- б) Китай
- в) Північна Корея
- г) Велика Британія

5. Що таке "червоне повідомлення" Інтерполу?

- а) Попередження про терористичну загрозу
- б) Запит про розшук і арешт особи, яка переховується від правосуддя
- в) Інформація про фінансові злочини
- г) Сигнал для координації міжнародних антитерористичних операцій

6. Якому органу підзвітний Європол на рівні ЄС?

- а) Раді міністрів з питань юстиції і внутрішніх справ
- б) Національним відділам зв'язку
- в) Раді Європи
- г) Європейському Суду з прав людини
- д) всі запропоновані відповіді вірні

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які основні завдання виконує Інтерпол? (Оберіть 2 варіанти)

- а) Координація боротьби з організованою злочинністю
- б) Проведення судових процесів над злочинцями
- в) Надання країнам-членам доступу до баз даних про злочинців
- г) Регулювання митних правил у міжнародній торгівлі

2. Які види злочинів входять до компетенції Інтерполу? (Оберіть 3 варіанти)

- а) Тероризм

- b) Воєнні злочини
- c) Торгівля людьми
- d) Кіберзлочинність

3. Які міжнародні документи регламентують діяльність Інтерполу? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Статут Інтерполу
- b) Статут ООН
- c) Загальна декларація прав людини
- d) Європейська конвенція з прав людини

4. Які механізми використовує Інтерпол для співпраці з правоохоронними органами різних країн? (Оберіть 3 варіанти)

- a) Обмін інформацією через захищені канали
- b) Надання фінансових кредитів поліції
- c) Використання міжнародних баз даних
- d) Видача кольорових повідомлень для розшуку злочинців

5. Які органи входять до структури Інтерполу? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Генеральний секретаріат
- b) Верховний суд Інтерполу
- c) Генеральна Асамблея
- d) Міжнародний кримінальний суд

Методичне завдання:

Уявіть, що ви працюєте у відділі міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ України. Ваша задача – оцінити, як співпраця з Європолем сприяє боротьбі з транснаціональною злочинністю в Україні, зокрема у сфері організованої злочинності, кіберзлочинності та тероризму. Ви маєте оцінити механізми, через які Україна співпрацює з Європолем, і дослідити юридичні аспекти цієї співпраці.

Завдання:

Теоретична частина:

✓ Охарактеризуйте основні функції **Європолу** та його роль у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Які основні напрями діяльності Європолу?

✓ Які міжнародні договори та угоди регулюють співпрацю між Україною та Європолем? Розгляньте **Угоду між Європейським Союзом і Україною** про стратегічне співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю та тероризмом.

✓ Проаналізуйте основні принципи діяльності Європолу, які повинні дотримуватись під час обміну інформацією та участі у міжнародних операціях, зокрема в контексті захисту прав людини.

Практична частина:

➤ Оцініть конкретні приклади співпраці України з Європолем у боротьбі з різними видами транснаціональних злочинів, наприклад:

▪ Як Україна бере участь у спільних міжнародних операціях під координацією Європолу?

▪ Які механізми обміну кримінальною інформацією між Україною та Європолем існують і як вони сприяють ефективному розслідуванню міжнародних злочинів?

➤ Розгляньте, які правові вимоги встановлюються Європолем для участі правоохоронців з України у міжнародних операціях та обміні даними.

Завдання для обговорення:

✓ Які юридичні проблеми можуть виникнути при виконанні запитів Європолу, наприклад, при обміні інформацією або участі в операціях? Як можна вирішити ці питання, щоб не порушувати права людини та забезпечити законність співпраці?

✓ Як Україні потрібно адаптувати своє законодавство для більш ефективної співпраці з Європолем, зокрема в контексті захисту особистих даних і забезпечення конфіденційності?

Мета завдання: Розвинути вміння аналізувати правові механізми співпраці між Україною та Європолем у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Оцінити юридичні аспекти, пов'язані з участю у міжнародних правоохоронних операціях, обміном інформацією та захистом прав людини.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.

2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

3. Європейське право: право Європейського Союзу : підручник : у 3 кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Кн. 1: Інституційне право Європейського Союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко,

О. В. Святун. Київ : Ін Юре, 2015. 312 с. URL : <https://rd.ua/storage/lessons/516/833>

Європейське%20право%20%20право%20Європейського%20союзу.%20Підручник,%20книга%201.pdf

4. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у 3 кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Кн. 2 : Матеріальне право Європейського Союзу / В. І. Муравйов, К. В. Смирнова, І. В. Влялько та ін. Київ : Ін Юре, 2015. 456 с.

5. Інституціональне право Європейського Союзу : навчально-методичний посібник / О. К. Каненберг-Сандула, О. В. Пасечник; ред. Х. Н. Бехруза. Львів : Вид. Кошовий Б.-П. О., 2023. 140 с.

6. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю з використанням можливостей Інтерполу та Європолу: наук.-метод. рек. / уклад.: Д.В. Галкін, Т.М. Малиновська, І.О. Святокум. Харків: Вид-во ХНУВС, 2016. 38 с.

7. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні. Київ, 2007. 440 с.

8. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

Допоміжна:

1. Ахтирська Н.М. Європейські стандарти щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 138-143.

2. Бабін Б.В. Національна специфіка реалізації міжнародних програм організації безпеки та співробітництва в Європі у сфері правоохоронної діяльності. *Наше право*. 2008. № 2. С. 99-102.

3. Грицаєнко Л. Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною. *Вісник Академії прокуратури України*. 2012. № 1. С. 91-95.

4. Заворотний Я. Координація діяльності правоохоронних органів держав - членів Європейського Союзу. *Вісник прокуратури*. 2006. № 11. С.125-128.

5. Культенко О.В. Обґрунтування джерела права Європолу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 105 (1). С. 130-132.

6. Неволя В.В. Інтерпол та Європол: співвідношення діяльності міжнародних організацій в боротьбі з організованою злочинністю. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2011. № 24. С. 15-20.

7. Передерій О.С. Європейське поліцейське відомство в інституціональному механізмі Європейського Союзу: історичні передумови створення, порядок формування, компетенція. *Право і безпека*. 2010. № 2. С. 34-38.

8. Проневич О. Європол: правові та організаційні засади участі у боротьбі із транснаціональною злочинністю. *Преступление и наказание*. 2001. № 33 (343) 17 августа. С. 5.

9. Фалалєєва Л. Г. Захист основоположних прав у інтеграційному правопорядку Європейського Союзу : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2020. 455 с.

10. Штрайнц Р. Європейське право / Streinz Rudolf ; пер. з нім. К. Котюк ; наук. ред. укр. вид. М. Микієвич ; передм. авт. Львів : Астролябія, 2009. 480 с.

11. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник. Київ : ФОП Голембовська О. О., 2018. 168 с.

Тема 11. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку ОБСЄ (2 год.)

Розглядаючи перше питання, насамперед необхідно відмітити, що Організація з безпеки та співробітництва в Європі до 1995 року мала назву Нарада з безпеки та співробітництва в Європі, яка існувала як політичний консультативний орган, до складу якого входили країни Європи, Центральної Азії та Північної Америки. У межах діяльності НБСЄ було укладено Гельсінський Заключний Акт, який регулював відносини між країнами-учасниками в політичній, військовій, економічній, культурній, науковій та технічній сфері. Крім того, варто звернути увагу на Стокгольмський документ 1986 р. та Віденський документ, які також послуговували правовою основою діяльності ОБСЄ.

Опрацьовуючи друге питання, потрібно вказати на те, що основними напрямками діяльності ОБСЄ є попередження та розв'язання конфліктів, боротьба з тероризмом, торгівлею людьми, кіберзлочинністю, реформування та співробітництво у секторі безпеки, захист прав людини, зокрема, прав національних меншин, контроль за озброєнням тощо. Значна увага ОБСЄ приділяється формуванню

сучасної демократичної поліцейської служби, яка буде ефективно протидіяти транснаціональним загрозам.

Розкриваючи третє питання плану, слід звернути увагу на основні напрями співробітництва України з ОБСЄ. Окрему увагу варто приділити діяльності Координатора проектів ОБСЄ в Україні, яка спрямована на дотримання та захист прав людини, зокрема, психологічну та соціальну реабілітацію осіб, захист довкілля, безпеку кордонів, гендерну рівність тощо. Крім того, необхідно розкрити зміст діяльності Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні, яка почала свою роботу у 2014 році на підставі запиту від України до ОБСЄ і консенсусного рішення всіх 57 країн-учасниць ОБСЄ.

Питання до обговорення:

1. Організація з безпеки та співробітництва в Європі: передумови створення та правові основи діяльності.
2. Напрями правоохоронної діяльності ОБСЄ.
3. Співробітництво України з ОБСЄ у правоохоронній сфері.

Термінологічне завдання: *ОБСЄ, гельсінкський процес, НБСЄ, безпека, стабільність, міжнародний конфлікт, парламентська асамблея ОБСЄ, Верховний комісар ОБСЄ зі справ національних меншин, Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини, Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ, Суд ОБСЄ з примирення та арбітражу.*

Контрольні запитання:

1. Які основні напрямки діяльність представника ОБСЄ з питань свободи засобів масової інформації?
2. У чому полягає боротьба з тероризмом як один з основних напрямів діяльності ОБСЄ?
3. Які основні завдання Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ?
4. У чому полягає діяльність Координатора проектів ОБСЄ в Україні?
5. Чи протидія кіберзлочинності є одним з напрямів діяльності ОБСЄ?

Практичне завдання:

Тести з вибором однієї правильної відповіді:

1. Що означає абревіатура ОБСЄ?

- а) Організація безпеки та співробітництва в Європі
- б) Організація боротьби зі світовою економічною кризою
- в) Об'єднання безпеки східноєвропейських країн
- г) Організація блокового співробітництва Європи

2. Яке основне завдання ОБСЄ у сфері забезпечення безпеки?

- а) Виконання військових операцій у конфліктних зонах
- б) Контроль за дотриманням прав людини, сприяння стабільності та мирному врегулюванню конфліктів
- в) Регулювання світової економіки
- г) Видача судових рішень у міжнародних справах

3. Яка з наведених країн не є членом ОБСЄ?

- а) Німеччина
- б) США
- в) Китай
- г) Україна

4. Який документ є основою діяльності ОБСЄ?

- а) Статут ООН
- б) Гельсінський заключний акт
- в) Договір про Європейський Союз
- г) Римський статут

5. Який орган ОБСЄ здійснює політичне керівництво організацією?

- а) Генеральна Асамблея
- б) Рада міністрів закордонних справ
- в) Міжнародний кримінальний суд
- г) Суд з прав людини

6. Що не належить до переліку основних інститутів ОБСЄ?

- а) Зустрічі на найвищому рівні (Саміти);
- б) Рада Міністрів;
- в) Постійна Рада;
- г) Генеральний секретаріат;
- д) Форум із співробітництва у галузі безпеки;
- е) Парламентська Асамблея.

Тести з вибором кількох правильних відповідей:

1. Які основні напрямки діяльності ОБСЄ? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Моніторинг дотримання прав людини
- b) Контроль за дотриманням міжнародних економічних угод
- c) Вибірчий моніторинг та демократичне врядування
- d) Регулювання податкової політики держав-членів

2. Які механізми використовує ОБСЄ для забезпечення публічної безпеки та правопорядку? (Оберіть 3 варіанти)

- a) Направлення спеціальних моніторингових місій
- b) Видача санкцій проти країн-членів
- c) Підтримка реформ правоохоронних органів
- d) Надання експертної допомоги у сфері безпеки

3. Які принципи міжнародного права лежать в основі діяльності ОБСЄ? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Суверенна рівність держав
- b) Право держави втручатися у внутрішні справи інших країн
- c) Мирне врегулювання спорів
- d) Використання сили як основний метод вирішення конфліктів

4. Які з наведених органів є частиною структури ОБСЄ? (Оберіть 2 варіанти)

- a) Постійна рада
- b) Міжнародний суд
- c) Бюро з демократичних інститутів і прав людини
- d) Світова торгова організація

5. Які країни можуть брати участь у місіях ОБСЄ? (Оберіть 3 варіанти)

- a) Країни-члени ОБСЄ
- b) Країни-члени ООН без обмежень
- c) Партнери ОБСЄ за співробітництвом
- d) Будь-яка країна, що отримала дозвіл Ради безпеки ООН

Методичне завдання:

Здійсніть оцінку правового регулювання співпраці між Україною та Організацією з безпеки і співпраці в Європі (ОБСЄ) в контексті виконання міжнародних зобов'язань та участі України в різних ініціативах ОБСЄ, зокрема у сфері безпеки, прав людини та запобігання конфліктам.

Завдання:

1. Теоретична частина:

➤ Охарактеризуйте основні цілі та завдання ОБСЄ як міжнародної організації. Як ОБСЄ сприяє забезпеченню миру, стабільності та прав людини на європейському континенті?

➤ Розгляньте основні нормативно-правові акти, що регулюють співпрацю України з ОБСЄ, зокрема:

- Закон України «Про міжнародні договори України»;
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян України в умовах надзвичайного стану» (з прив'язкою до місії ОБСЄ під час кризових ситуацій);
- Статут ОБСЄ та основні принципи діяльності організації;
- Угоди та меморандуми між Україною та ОБСЄ, зокрема щодо проведення місій ОБСЄ на території України.

2. Практична частина:

➤ Оцініть реальну практичну участь України у механізмах ОБСЄ, зокрема:

- Як Україна бере участь у місіях ОБСЄ, спрямованих на стабілізацію ситуації в конфліктних зонах, таких як Донбас?
- Які конкретні ініціативи ОБСЄ були реалізовані в Україні в рамках діяльності організації (наприклад, спостереження за виборами, надання гуманітарної допомоги)?

➤ Проаналізуйте, як Україна виконує свої міжнародні зобов'язання, прийняті в межах ОБСЄ, в контексті безпеки, прав людини, боротьби з тероризмом, кіберзлочинністю тощо.

3. Завдання для обговорення:

➤ Які правові проблеми можуть виникнути під час виконання міжнародних зобов'язань України у співпраці з ОБСЄ, зокрема щодо забезпечення прав людини та дотримання міжнародних стандартів?

➤ Які юридичні перешкоди можуть виникнути при участі ОБСЄ у вирішенні внутрішніх криз в Україні, і як ці проблеми можуть бути подолані в рамках міжнародного права?

➤ Які зміни в національному законодавстві можуть бути необхідні для посилення співпраці України з ОБСЄ, зокрема в контексті міжнародних місій і виконання резолюцій організації?

Мета завдання: Розвинути вміння аналізувати механізми міжнародного співробітництва, які включають участь України в ОБСЄ, і розглядати юридичні аспекти, пов'язані з виконанням міжнародних зобов'язань в рамках співпраці з міжнародними організаціями.

Література:

Основна:

1. Бевза Ю. П., Демчик Н. П., Мота А. Ф. Міжнародне право (у схемах і таблицях) : навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.
2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Матвієнко В.М. Україна в міжнародних організаціях. Історія та сучасність: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2014. 287 с.
4. Міжнародне публічне право: основи теорії : навч.-метод. посіб. / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Юридика, 2023. 252 с.
5. Міжнародні організації: навч. посіб. / О.С. Кучик, І.Р. Суховолець, А.Б. Стельмах та ін. Київ, 2007. 749 с.
6. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні. Київ, 2007. 440 с.
7. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

Допоміжна:

1. Ахтирська Н. М. Європейські стандарти щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 138-143.
2. Бабін Б. В. Національна специфіка реалізації міжнародних програм організації безпеки та співробітництва в Європі у сфері правоохоронної діяльності. *Наше право*. 2008. № 2. С. 99-102.
3. Булавенко П. Роль ОБСЄ у врегулюванні конфлікту в Нагірному Карабасі. Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин. 2021. С. 42–44.
4. Войціховський А. В. Тенденції створення регіональних міжнародних правоохоронних організацій у сучасних умовах. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2014. Вип. 28. Том 3. С. 166-170.
5. Вонсович О. С. ОБСЄ як платформа для політичного діалогу з питань європейської безпеки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Вип. 124 (1). С. 4-11.

6. Грицаєнко Л. Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною. *Вісник Академії прокуратури України*. 2012. № 1. С. 91-95.

7. Деркач А. Нормативні механізми захисту прав і свобод людини в європейських країнах та конституційна юстиція. Підприємництво, господарство і право. 2019. №7. С. 131-134.

8. Дубовик В. Боротьба з тероризмом, екстремізмом та радикалізацією як напрям діяльності ОБСЄ. *Підприємство, господарство і право*. 2020. №8. С. 330–333.

9. Дубовик В. Зміни міжнародної системи безпеки в умовах трансформації міжнародного правопорядку: діяльність ОБСЄ. Прикарпатський юридичний вісник. 2017. № 1. С. 319–322.

10. Кацевич Т. Європейська політика безпеки та роль міжнародних організацій (Рада Європи, ОБСЄ, ЄС) у вирішенні конфлікту на Сході України. Українознавчий альманах. 2019. № 24. С. 115–119.

11. Лисенко Л. Діяльність ОБСЄ в зоні конфлікту на Сході України. IV Науково-практична конференція. Чорноморські політологічні читання. 2015. С. 169–173.

12. Dijkstra H. Learning to deploy civilian capabilities: How the United Nations, Organization for Security and Co-operation in Europe and European Union have changed their crisis management institutions. *Cooperation and Conflict*. 2019. № 54. P. 524–543.

13. Freire M. Conflict and Security in the Former Soviet Union. The Role of the OSCE. New York: Ashgate Publishing, 2003. 288 p.

14. Greminger T. Making the OSCE More Effective: Practical Recommendations from a Former Secretary General. *OSCE Insights 2021. Identifying Common Ground*. 2021. P. 13–25.

15. Kemp W. OSCE Peace Operations: Soft Security in Hard Environments. New York: International Peace Institute, 2016. 20 p.

16. Kissinger H. How to avoid another world war. *The Spectator*. 2022. URL: <https://www.spectator.co.uk/article/the-push-for-peace/> (дата звернення: 04.04.2023)

17. Oberson F. OSCE Special Monitoring in Ukraine. Between Peace and Conflict in the East and the West. Kyrgyzstan: OSCE Academy in Bishkek, 2021. P. 47–75.